

**Zahiriddin Muhammad Bobur nomidagi
Andijon Davlat Universiteti Tabiiy
fanlar fakulteti Kimyo yo'nalishi
2-bosqich " A " guruh talabasi
Xomidova O`g`iloyning Organik
kimyo fanidan tayyorlagan**

REFERAT

Mavzu: Uglevodorodlarning tabiiy manbalari

Tekshirdi: kat. o`qit. Abdug`afforov F.

Andijon-2016

Reja:

I Kirish

II Asosiy qism

II 1.Toshko'mir

II 2.Neft

II 3.Tabiiy gaz

II 4.Qishloq xo'jaligi maxsulotlari

II 5.O'rmon xo'jaligi maxsulotlari

III Xulosa

IV Foydalanilgan adabiyotlar

Kirish

Uglevodorodlarning asosiy tabiiy manbalari bu toshko'mir, neft va tabiiy gaz konlaridir.

O'zbekistonda qidirib topilgan ko'mir zaxiralari 2 milliard tonnadan ortiqni tashkil etadi. Toshko'mirning geologik zaxiralari bo'yicha O'zbekiston Markaziy Osiyoda ikkinchi o'rinni egallaydi. Hozirda Angren, Sharg'un va Boysun konlarida toshko'mir qazib olinmoqda.

Mamlakatimizda topilgan yer osti gaz zaxiralari taxminan 2 trillion kubometrni tashkil qiladi. O'zbekistonda 160 dan ortiq neft konlari mavjud.

Neft va gaz konlari Respublikamizning asosan Ustyurt, Buxoro-Xiva, Janubiy-G'arbiy Hisor, Surxondaryo, Farg'ona mintaqalarida joylashgan. Neft va gazni qayta ishlaydigan zavodlar Farg'ona, Oltiariq, Sho'rtan, Muborak va Ko'k yumaloqda faoliyat ko'rsatmoqda.

Toshko‘mir asosan yoqilg‘i sifatida ishlatiladi. Undan tashqari toshko‘mir metallurgiya sanoatida rudalardan temirni suyuqlantirib olishda ko‘p miqdorda kerak bo‘ladigan koks ham tayyorlanadi.

O‘zbekiston katta ko‘mir zaxiralariga ega. U geologik zaxiralar bo‘yicha O‘rta Osiyoda ikkinchi o‘rinda turadi. O‘zbekistonda ko‘mir Angren, Shargun va Boysun konlaridan qazib chiqariladi. Ularning umumiy zaxirasi — 2 milliard tonnaga yetadi.

Toshko‘mirni quruq haydash yo‘li bilan smola olinadi. Toshko‘mir smolasi tarkibida 400 dan ortiq aromatik va geterosiklik birikmalar bo‘ladi. Undagi organik birikmalar fraksiyalarga bo‘lib ajratiladi.

Koks olish maxsus koks tayyorlash zavodlarida amalga oshiriladi. Toshko‘mir maxsus koks pechlarida havosiz sharoitda 1000 °C gacha qizdirib, quruq xaydaladi (kokslanadi), bunda uchuvchan moddalar, uglerod va kul aralashmasidan iborat g‘ovak birlashma -koks hosil bo‘ladi. Bu aralashma 25-79°C gacha sovutilganda undan toshko‘mir smolasi, ammiak suvi, koks gazi deb ataluvchi gazsimon mahsulotlar olinadi.

Toshko‘mir smolasi avvalgi vaqtlarda koksokimyo sanoati va gaz sanoati chiqindisi sifatida tashlab yuborilardi. Hozirda undan bir qator organik moddalar olishda manba sifatida foydalanilmoqda. Buning uchun uni fraksion haydashga berilib, natijada bir necha fraksiyalar:

1) arenlar va ularning hosilalarini (benzol, toluol, kislotalar va b.q.) tutuvchi, qaynash harorati 170 °C gacha bo‘lgan *yengil moy*;

2) fenol, naftalin tutuvchi, qaynash harorati 170-230 °C oralig‘ida bo‘lgan *o‘rta moy*;

3) naftalin va uning gomologlarini tutuvchi, qaynash harorati 230-270 °C oralig‘ida bo‘lgan *og‘ir moy*;

4) antratsen, fenantren va b.q. larni tutuvchi, qaynash harorati 270-350°C oralig‘ida bo‘lgan *antratsen moyi*;

5) pek (kuyindi) deb ataluvchi, qora qoldiq massa olinadi.

Ammiak suvi ammiak, ammoniy xloridi va karbonatidan iborat suvli eritma bo'lib, undan azotli o'g'itlar ishlab chiqarishda foydalaniladi.

Koks gazi tarkibiga benzol, toluol, ksilollar, fenol, ammiak, vodorod sulfid, sian birikmalari va boshqa moddalar kiradi

Toshko'mirni to'g'ridan-to'g'ri yoqib ishlatish undan foydalanishning samarali yo'li emas. Ekologik va iqtisodiy jihatdan samarali usul uni gazsimon va suyuq yoqilg'i holiga qayta ishlab, qimmatbaho kimyoviy moddalarini ajratib olib foydalanish bo'lib hisoblanadi. Hozirgi vaqtda ko'mirlarni suyuq yoqilg'i-benzin, dizel yoqilg'isi, mazut holiga qayta ishlab bera oladigan uskunarlar mavjud.

Neft – gazsimon, suyuq va qattiq uglevodorodlarning aralashmasidan iborat moysimon, rangi sariq yoki och-qo'ng'ir rangdan qora ranggacha, yoqimsiz hidga ega, suvdan yengil, zichligi 0,73 dan 0,86 g/sm³ gacha bo'lgan suyuqlik.

Respublikamizning Farg'ona, Andijon, Namangan, Buxoro, Surxondaryo, Qashqadaryo va boshqa mintaqalarida 160 dan ortiq neft konlari mavjud. Yildan yilga avtomobil va aviatsiya transportini ishlab chiqarish rivojlanmoqda. Bu transportlarni benzin va kerosin yonilg'ilari bilan neft sanoati ta'minlaydi.

Neftda uglevodorodlardan tashqari bir oz miqdor naften kislotalari, oltingugurt va azot tutgan birikmalar bo'ladi. Turli joylardan qazib olinadigan neftning tarkibi ham har-xil bo'ladi. Ichki yonuv dvigatellari uchun suyuq yoqilg'ining asosiy manbasi va kimyo sanoati uchun qimmatbaho xom ashyo bo'lgan neftdan sintetik kauchuklar, plastmassalar, kimyoviy tolalar va boshqa ko'plab moddalar olinadi.

Neftni qayta ishlashda uni gazlardan, suv va oltingugurt birikmalaridan, naften kislotalari va tuzlardan tozalab olinadi. Shundan so'ng uni fraksiyali haydashga beriladi. Bunda bir qator fraksiyalar olinadi:

- *Rektifikatsion gazlar* – qaynash harorati 40 °C gacha bo'lgan asosan propan va butandan iborat quyimolekulyar uglevodorodlar aralashmasi;
- *Gazolin fraksiyasi (benzin)* – tarkibi C₅H₁₂ dan C₁₁H₂₄ gacha bo'lgan uglevodorodlar (qaynash harorati 40 - 200 °C gacha); bu fraksiyani qayta

haydash yo‘li bilan *gazolin* (qaynash harorati 40 - 70 °C gacha) va *benzin* (qaynash harorati 70 - 120 °C gacha) olinadi;

✚ *Ligroin fraksiyasi*– tarkibi C_8H_{18} dan $C_{14}H_{30}$ gacha bo‘lgan uglevodorodlar (qaynash harorati 150 - 250 °C gacha);

✚ *Kerosin* - tarkibi $C_{12}H_{26}$ dan $C_{18}H_{38}$ gacha bo‘lgan uglevodorodlar (qaynash harorati 180 - 300 °C gacha);

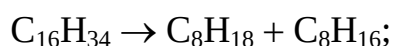
✚ *Gazoyl (dizel yoqilg‘isi)* – tarkibi $C_{13}H_{28}$ dan $C_{19}H_{40}$ gacha bo‘lgan uglevodorodlar (qaynash harorati 200 - 350 °C gacha).

Neftni haydash qoldiq mahsuloti – *mazut* – molekulasida 18 tadan 50 tagacha uglerod atomlari bo‘lgan uglevodordlar aralashmasidir. Mazutni past bosimda haydab *solyar moyi* ($C_{18}H_{38}$ – $C_{25}H_{52}$) va *surkov moylari* ($C_{28}H_{58}$ – $C_{38}H_{78}$) olinadi. Mazutni haydashning qattiq qoldig‘i – gudron va uni qayta ishlash mahsulotlari – *bitum* va *asfalt* yo‘l qoplamalarini tayyorlashda ishlatiladi.

Benzin va kerosinni ikkilamchi fraksiyali haydashga berilganda turli markadagi maxsus yoqilg‘ilar, turli navdagi aviatsiya va avtomobillar yoqilg‘ilari, yorituvchi, traktor yengil va og‘ir kerosinlari olinadi. Kerosin raketa dvigatellari uchun yoqilg‘i bo‘lib hisoblanadi.

Mazut bug‘ qozonlari uchun yoqilg‘i, surkov moylari, vazelin, parafin olishda xom ashyo sifatida ishlatiladi. Uni o‘ta qizigan bug‘ yordamida (uglevodorodlarning parchalanib ketishini oldini olish uchun) haydaladi. Mazutdan mashina moyi, avtol, aviatsiya moylari kabi bir qancha turdagi mineral moylar ham olinadi.

Neftni to‘g‘ridan-to‘g‘ri haydashda benzinning chiqish unumi 5-14 % ni tashkil etadi. Neftning boshqa fraksiyalari hisobiga benzin unumini oshirish maqsadida u krekinglanadi:

Neft krekingi benzinning chiqish unumini 65-70 % gacha orttirishga imkon beradi. Kreking paytida ajraladigan gazlar ham katta ahamiyatga ega. Ular kimyo sanoati uchun xom ashyo bo‘ladigan to‘yinmagan uglevodorodlar tutadi.

Neftni krekinglashnig ikki usuli mavjud bo'lib, biri termik, ikkinchisi esa katalitik krekingdir. Katalitik krekingda neftning termik parchalanishi (pirolizi) alyumosilikatlardan iborat katalizatorlar ishtirokida amalga oshadi. Natijada massa jihatdan ko'proq miqdorda tarmoqlangan to'yingan uglevodorodlar hosil bo'ladi. Bunday krekinglash mahsulotidan yuqori sifatli benzin olinadi.

Benzinning sifati oktan soni bilan belgilanadi. Oktan soni benzinning tarkibidagi izooktan, ya'ni 2,2,4-trimetil pentanning miqdoriga bogliq. Benzindagi izooktan miqdori qancha ko'p bo'lsa u detonatsiyaga shuncha chidamli bo'ladi.

Detonatsiya hodisasini tushunish uchun ichki yonuv dvigatelining ishlash tartibiga e'tibor qaratish lozim. Dastlab dvigatel silindriga benzinning havo bilan aralashmasi so'rilib kiradi, aralashma porshen bilan siqiladi va porshennig qaytish vaqtida elektr uchqun yordamida yondiriladi. Natijada ko'p miqdorda gazlar va hosil bo'lib yuqori haroratda katta bosim ta'sirida porshenni kuchli harakatga keltiradi. Ma'lum bo'lishicha normal tuzilishli uglevodorodlarning havo bilan aralashmasi porshen bilan siqilayotganda katta bosimga bardosh bera olmay kerakli vaqtdan oldin o'z-o'zidan portlab yonib ketadi. Bu portlash porshenning foydali harakatini susaytiradi, detallarni shikastlanishiga olib keladi, hamda dvigatelning quvvatini pasaytiradi. Benzinning bunday barvaqt portlab yonishi *detonatsiya* deb ataladi.

Tarmoqlangan zanjirli uglevodorodlarning detonatsiyaga chidamliligi normal tuzilishli alkanlarga qaraganda yuqori. Ularning havo bilan aralashmasi qattiq siqilganda ham o'z-o'zidan yonib ketmaydi. *Detonatsion barqarorlik* ko'rsatgich sifatida benzinning *oktan soni* darajasi ishlab chiqilgan. Detonatsion barqarorligi eng yuqori bo'lgan izooktanning oktan soni 100 ga, juda oson detonatsiyalanuvchi n-geptanning oktan soni esa 0 ga teng deb qabul qilingan. Geptan va izooktan aralashmasining oktan soni aralashmadagi izooktanning foiz miqdoriga mos keladi. Agar benzinning oktan soni 80 bo'lsa, uning detanatsion barqarorligi 80 % izooktan va 20 % geptan aralashmasining detonatsion barqarorligiga teng degan ma'noni anglatadi.

Buxoro neftni qayta ishlash zavodining ishga tushirilishi respublikaning neft mahsulotlariga bo'lgan ehtiyojini to'la qondirishga imkon yaratdi. Neftni qayta ishlash jarayonida ko'p miqdorda etilen, propilen, butilen, amilenlar hosil bo'ladi. Ulardan sintetik materiallar —plastmassa, kauchuk, spirt, aldegid, kislota va yuvuvchi moddalar olinadi.

Neftekimyo korxonalari (neft haydash zavodlari, neftni qayta ishlash zavodlari, organik sintez zavodlari) atrof-muhitni zararli moddalar bilan ifloslanishiga, inson organizmi uchun zaharli moddalarning havoga tarqalishiga sabab bo'lmoqda. Shuning uchun atrof-muhitni himoya qilish uchun chiqindisiz hamda xom ashyoni kompleks qayta ishlash imkoniyatini beruvchi texnologiyalarni yaratish bugungi kunning dolzarb masalalaridandir.

Tabiiy gaz tarkibi ham qazib olinadigan joyiga bog'liq. Uning asosiy qismini metan, qolganini etan, propan, butan, pentan kabi gazsimon uglevodorodlar tashkil qiladi. Har bir neft qazib olinadigan joylarda erigan yoki erkin holda tabiiy, *yo'ldosh gazlar* uchrab turadi. Ularda metan kamroq bo'lib, etan, propan, butan va boshqa uglevodorodlar asosiy qismni tashkil qiladi.

Tabiiy gazlarning asosiy qismi yoqilg'I, qolgan qismi kimyo sanoatida xom ashyo sifatida ishlatiladi.

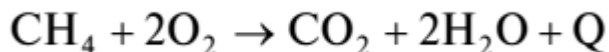
O'zbekistonda katta miqdorda toshko'mir, neft va tabiiy gaz zaxiralaridan kimyo sanoati tarmoqlarida hamda ularni qayta ishlovchi korxonalarda samarali texnologik jarayonlar asosida foydalanilmoqda.

Hozirgi kunda insoniyat oldida organik yoqilg'ilarni energetik maqsadlarda qo'llashning o'sishini oldini olish, uning o'rniga quyosh, shamol, daryo va dengiz, okean suv kuchlari, atom yadrosi, biologik chiqindilar kabilardan foydalanish, ozod etilgan organik yoqilg'ilarni esa kimyoviy xom ashyo sifatida ishlatish muammosi turibdi.

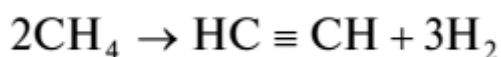
Organik sintez uchun yana bir tabiiy manba bu yer kurrasidadagi fotosintez mahsuli bo'lgan juda ko'p miqdordagi biomassadir. Bu biomassaning asosiy qismini selyuloza va oddiyroq uglevodlar (saxaridlar) tashkil etadi. Ushbu

biomassani, shuningdek atmosfera havzasiga chiqarib yuborilyotgan CO₂ ni qayta ishlash hozirgi davrning dolzarb muammolari bo‘lib hisoblanadi.

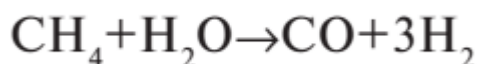
Tabiiy gaz sanoati yildan yilga rivojlanib bormoqda. Qidirib topilgan Ustyurt, Buxoro-Xiva, Janubi-g‘arbiy Hisor, Surxondaryo va Farg‘ona mintaqalaridagi gaz konlari gazining hajmi 2trillion kubometrga yetadi. Respublikamizda gazni qayta ishlaydigan ikkita zavod (Sho‘rtan va Muborak) ishlab turibdi. Gazdan polimer materiallar — polietilen, polivinilxlorid, nitril, akril kislota va undan nitron tolasi olish mumkin. O‘zbekistonda gaz sanoatining rivojlanishi juda ko‘p shahar va qishloqlarni gazlashtirish, o‘nlab sanoat korxonalarini gaz bilan ishlashga o‘tkazish, bir necha yirik issiqlik elektr stansiyalarini qurish imkonini berdi. O‘zbekiston gazi gaz quvurlari orqali qo‘shni respublikalarga ham yetkazib berilmoqda. Tabiiy gazning 94—98% ini metan, 2—6 % ini etan, propan va butan tashkil etadi. U eng yaxshi yoqilg‘i, to‘liq yonadi va juda katta issiqlik beradi (11.000—12.000 kkal/kg). Bu jihatdan boshqa yoqilg‘ilardan farq qiladi (toshko‘mir 7000—8000 kkal, kerosin 10000 kkal).

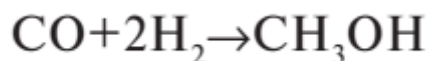
Hozirgi vaqtda tabiiy gaz kimyo sanoatida har xil sintetik va organik birikmalar olishda asosiy xomashyo bo‘lib qolmoqda. Metanni 1400°C gacha qizdirib atsetilen va vodorod olinadi.

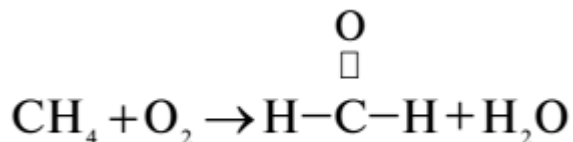
Elektrkimyo kombinatlarida asetilendan sirka aldegid, benzol, sirka kislota, etil spirt, kauchuk va boshqa moddalar, vodoroddan esa ammiak, nitrat kislota, kaliy, natriy va ammoniyli selitralar olinadi. Metanni suv bilan 800°C gacha qizdirib is gazi va vodorod olinadi. Bu aralashma sintez gaz deyiladi.

Sanoatda metil spirt sintez gazdan olinadi:

Tabiiy gazni oksidlab formaldegid olinadi.

Formaldegidga fenol ta'sir ettirib fenolformaldegid smola hosil qilinadi. Bu smoladan polimer materiallar olishda foydalaniladi. Tabiiy gazdan Navoiy va Chirchiq elektr kimyo kombinatlarida qishloq xo'jaligi uchun eng zarur bo'lgan organik o'g'itlar (karbamid-mochevina) olinadi.

Qishloq xo'jaligi mahsulotlari. Qishloq xo'jaligida yetishtiriladigan jami mahsulotlar organik birikmalarning asosiy manbayi hisoblanadi. O'zbekiston paxta, xom ipak, lub ekinlar, qorako'l va guruch yetishtirishda dunyoda yetakchi o'rinlarda turadi. Paxta tolasining 90—92 % ini kletchatka (sellyuloza) moddasi, donlarining 65—75 % ini kraxmal, qandlavlagining asosini saxaroza tashkil etadi. Yetishtirilayotgan poliz ekinlari, bog'dorchilik mevalari tarkibida organik kislotalar, uglevodlar, vitaminlar va boshqa organik birikmalar mavjud. Masalan, olmada olma kislota, limonda limon kislota bilan limonen terpen uglevodorodi, uzumda—glukoza, uzum kislota va boshqa moddalar bor.

O'rmon xo'jaligi mahsulotlari bo'lgan daraxtlarning yog'och qismini maydalab quruq haydash natijasida metil spirt (yog'och spirt), aseton, sirka kislota, fenollar, furfurol va boshqa organik birikmalar olinadi. O'rmon atroflarida bitmas-tuganmas boylikka ega bo'lgan shifobaxsh o'simliklar o'sadi. Ularning bargi, guli, mevasi, urug'i, po'stlog'i va ildizlaridan dori-darmon sifatida foydalanishdan tashqari, ulardan biologik aktiv organik birikmalar — efir moylari, yog'lar, oqsillar, uglevodlar, terpenlar, glikozidlar, alkaloidlar, vitaminlar ajratib olinadi. Organik modda manbalariga hayvonot olami, suvosti o'simliklari va hayvonlari ham kiradi. Ulardan oqsillar, vitaminlar, azot va galoidli organik moddalar olinadi.

XULOSA

O'zbekistonda katta miqdorda toshko'mir, neft va tabiiy gaz zaxiralaridan kimyo sanoati tarmoqlarida hamda ularni qayta ishlovchi korxonalarda samarali texnologik jarayonlar asosida foydalanilmoqda.

Hozirgi kunda insoniyat oldida organik yoqilg'ilarni energetik maqsadlarda qo'llashning o'sishini oldini olish, uning o'rniga quyosh, shamol, daryo va dengiz, okean suv kuchlari, atom yadrosi, biologik chiqindilar kabilardan foydalanish, ozod etilgan organik yoqilg'ilarni esa kimyoviy xom ashyo sifatida ishlatish muammosi turibdi.

Organik sintez uchun yana bir tabiiy manba bu yer kurrasidadagi fotosintez mahsuli bo'lgan juda ko'p miqdordagi biomassadir. Bu biomassaning asosiy qismini selyuloza va oddiyroq uglevodlar (saxaridlar) tashkil etadi. Ushbu biomassani, shuningdek atmosfera havzasiga chiqarib yuborilyotgan CO₂ ni qayta ishlash hozirgi davrning dolzarb muammolari bo'lib hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- Asqarov I.R., G'opirov K. Kimyo asoslari. –Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2011. –488 b.
- Химическая энциклопедия. В 5 т. Т. 1-5. /Под ред. И.Л.Кнунянц. –М: Большая Российская энциклопедия, 1988-1998.
- Нейланд О.Я. Органическая химия. –Москва: Высшая школа, 1990. –751 с.
- Rudzitis G.Ye., Feldman F.G. Organik kimyo. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 10-sinfi uchun darslik. –Toshkent: O'qituvchi, 2004. – 216 b.
- Реутов О.А., Курц. А.Л., Бутин К.П. Органическая химия. Учебник для студентов химических специальностей и аспирантов М.: МГУ. 1999, 1985 с.
- Шабаров Ю.С. Органическая химия. М.: «Химия». 2000. 848с.
- Артеменко А.И. Органическая химия. М.: «Химия». 2002, 848с.
- Нейланд О.Я. Органическая химия. М.: «Высшая школа», 1990г. 750с.
- Робертс Дж., Кассерио М. Основы органической химии. Т.1. 842с. Т.2. 888с. Перевод с англ. под редак. академ. А.Н.Несмянова. М.: «Мир». 1988г.
- Терней А. Современная органическая химия. В 2-х т. М.: «Мир». 1981г. Т.1,2.
- Березин Б.Д, Березин Д.Б. Курс современной органической химии. М.: Высшая школа. 2003г. 768 с.
- Травень В.Ф. Органическая химия в 2-х т. М.: ИКЦ «Академкнига» 2004 г. Т.1. 727 с., Т.2. 582 с.
- Гауптман З., Грефе Ю., Ремане Х. Органическая химия. М.: «Мир». 1979. 838с.
- www.google.com
- www.referatlar.uz

Андижон Давлат Университети табиий фанлар факультети, кимё
йўналиши 2-босқич " А" гуруҳ талабаси Хомидова
Ўғилонининг "Углеводородларнинг табиий манбалари" мавзусидаги
рефератига

ТАҚРИЗ

Хозирги фан-техника тарақиёти даврида долзарб муаммолардан бири бу углеводород захираларининг кескин камайиб кетиши ҳисобланади. Ушбу углеводородларнинг табиий манбаларининг эса табиий газ, нефть, тошқўмир ва бошқа манбаалар ташкил этади. Бу каби ҳам ашё манбааларга халқ хўжалиги, қишлоқ хўжалиги, саноат ишлаб чиқариш ва бошқа қўллаб соҳаларда эҳтиёж бениҳоя каттадир. Углеводородларнинг табиий манбаалари қўллаб мамалакатларда кўп миқдорда учрайди. Россия, Саудия Арабистони, Форс кўрфазининг давлатлари, Марказий осий давлатлари шулар жумласидандир. Углеводородларнинг табиий манбаалари саноатнинг асосий ҳам ашё базаси бўлгани боис уларни кенг ўрганиш ва саноатга татбиқ этиш долзарб вазифалардан бири деб ҳисоблаш мумкин.

Реферат кириш, асосий тушунчалар, тошқўмир, нефть, табиий газлар, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ва ўрмон хўжалиги маҳсулотлари манбаалари тўғрисида маълумотлар каби қисмлар, хулосалар ва фойдаланилган адабиётлар руйхатидан иборат бўлиб, ҳажми 12 бетни ташкил этади.

Ишнинг якуний қисмида ўрганилган маълумотларни таҳлили асосида хулосалар келтирилган ва фойдаланилган адабиётлар руйхати келтирилган.

Реферат равоён, тушунарли қилиб ёзилган, бўлимлар изчиллик билан ёритиб берилган, талаба ишини бошлашда олдига қўйган асосий мақсадга эришган.

АДУ кимё кафедраси
доценти к.ф.н. :

Ш. Қирғизов

Андижон Давдат Университети табиий фанлар факультети, кимё
йўналиши 2-босқич "А" гуруҳ талабаси Хомидова
Ўғилонинг "Углеводородларнинг табиий манбалари" мавзусидаги
рефератига

ТАҚРИЗ

Хозирги кунда долзарб муаммолардан бири бу углеводород захираларинг кескин камайиб кетиши хисобланади. Ушбу углеводородларнинг табиий манбаларини эса табиий газ, нефть, тошкўмир ва бошқа манбаалар ташкил этади. Бу каби хом ашё манбааларга халқ хўжалиги, қишлоқ хўжалиги, саноат ишлаб чиқариш ва бошқа қўллаб соҳаларда эҳтиёж бениҳоя каттадир. Углеводородларнинг табиий манбаалари қўллаб мамалакатларда қўп миқдорда учрайди. Россия, Саудия Арабистони, Форс кўрфази давлатлари, Марказий асиё давлатлари шулар жумласидандир. Углеводородларнинг табиий манбаалари саноатнинг асосий хом ашё базаси бўлгани боис уларни кенг ўрганиш ва уларни саноатга татбиқ этиш долзарб вазифалардан бири деб хисоблаш мумкин.

Реферат кириш, асосий тушунчалар, тошкўмир, нефть, табиий газлар, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ва ўрмон хўжалиги маҳсулотлари манбаалари тўғрисида маълумотлар каби қисмлар, хулосалар ва фойдаланилган адабиётлар руйхатидан иборат бўлиб, ҳажми 12 бетни ташкил этади.

Ишнинг якуний қисмида ўрганилган маълумотларни тахлили асосида хулосалар келтирилган ва фойдаланилган адабиётлар руйхати келтирилган.

Реферат равои, тушунарли қилиб ёзилган, бўлимлар изчиллик билан ёритиб берилган, талаба ишни бошлашда олдида қўйган асосий мақсадга эришган.

АДУ қошидаги АЛ
кимё фани ўқитувчиси

У.Холмирзаев